

Kronikk: Helge Hognestad og den mytiske bevissthet

I det siste har det fremkommet en berikende debatt i HA omkring Helge Hognestads virke og lære. Hognestad har fremsatt et syn på Gud og mennesket som har falt de kirkelærde tungt for brystet. Verst er kanskje påstanden om at fortellingene i Bibelen er myter, ment for å styrke menneskets personlige utvikling. Det lukter alternativt så det svir i neseborene. Lars Lien, varamedlem til Hamar bispedømmeråd, svarer med å hevde at kirken har et klart ansvar for å verne menigheten mot at kirkens sentrale budskap fortolkes på denne måten. Som lærer i spirituell psykotterapi har jeg mange års erfaring med indre bilder og myter som terapeutisk metode. En nærmere forklaring på hvordan myten virker i våre sinn, kan muligens berolige gemyttene noe.

Psykiateren C.G. Jung (1875 - 1961) har en teori om at menneskets bevissthet består av mange lag, blant annet det han kalte for det personlig og kollektivt ubevisste. Det personlig ubevisste oppfattes som en kaotisk sammenblanding av indre bilder og forestillinger i menneskets sinn. Bildene utspiller seg dels fra våre indre sjelskrefter og dels fra direkte livserfaring. Når et menneske drømmer, oversetter hjernen dette personlige materialet, som i terapi kan tolkes som et uttrykk for individets ubevisste livspotensiale. Når et menneske har en åpenbaring (ser religiøse syner), kommer bildene fra den åndelige dimensjon.

Mytisk bevissthet er en form for intuisjon som handler om menneskets evne til å se for seg det indre og ytre liv i bilder. Alle mennesker er således utstyrt med en mytisk bevissthet, som stammer fra gammelhjernen og har sitt sete i hypotalamus. Den påvirker oss, om vi legger merke til det eller ikke. I vår tid kalles det for fantasi og innbildning. Ja, det handler om å bilde inn, men hvorfor – hvilken nytte har vi av dette?

La oss gå 20000 år tilbake i tiden. Mennene er ute på jaktmarkedene. Kvinnene sanker frø, nøtter og frukter. Språket er lite utviklet, men synet er sterkt. En kvinne fokuserer på et lite frø, men ser plutselig for seg at frøet kommer opp av jorden og blir til stengel, til blader, til grener, til frukter. Like raskt som det kom, forsvinner synet. Hun vet ikke hva hun har sett, for slike trær finnes ikke og hun glemmer kanskje det hele. Men noen dager senere får hun det innfall at hun skal legge frøet ned i jorden. Hun vet ikke hvorfor hun gjør det. Året etter oppdager hun et lite tre utenfor hulen, helt likt det hun en vårdag så for sitt indre. Først da ser hun sammenhengen og kan dra nytte av sin handling.

Min erfaring med mytisk bevissthet i terapi, er at bildets innhold påvirker oss, når vi forholder oss til det med følelse og innlevelse. Hvert bilde rommer en mengde informasjon som befinner seg i det ubevisste, - det vi ennå ikke vet om oss selv som menneske, individ eller kjønn. Når vi lever oss inn i bildet, overføres den ubevisste informasjon til bevisstheten som samvittighet, innsikt eller lyst til handling. Slik setter den mytiske bevissthet sinnet i bevegelse og har på den måten en oppdragende og opplysende effekt. Sannsynligvis snakker vi om "talsmannen, som skal veilede oss til den fulle sannhet", slik det står beskrevet i Joh. kapittel 16.

Jung oppfattet det åndelige som en kollektiv dimensjon, i kraft av at de samme bilder (arketyper) går igjen i de fleste kulturer i form av myter og religiøse ritualer. Slike bilder finner vi utallige steder i Bibelen, alt fra Juleevangeliet, Nattverden, Oppstandelsen, Engler, Jomfrufødsel og Helvete. Det er her snakk om bilder som gjenskapes på lignende måte i menneskenes sinn, om vi befinner oss i Afrika, Asia eller Nord-Amerika, om det er i dag eller 2000 år tilbake i tid. Bildene ligner til forveksling på hverandre, men fortolkningen vil være kulturelt betinget og svært forskjellig.

Vi er midt i påsken – en tid for seremonier og ritualer. Den mytiske bevisstheten er sjelden så aktiv som i årets stille uke. Menneskene kommer til kirken eller går i prosesjoner i gatene og lever seg inn i Kristi smerte og oppstandelse. Gradvis fylles man, uten å merke det, av innsikten (å se inn) i fortellingens innhold. Ta for eksempel Nattverden. Fra et psykoterapeutisk synspunkt er det ikke den lille brødbiten som gjør noe med deg eller meg. Det er bildet av Kristi kropp og følelsen som det vekker, som gjør noe med oss. Og holdes bildet

lenge nok i bevisstheten, overføres den ubevisste innsikt om den dype forbindelsen mellom Gud og mennesket. Det samme med korsfestelsen. Det er innlevelsen i Jesus smerte som berører. Og holdes bildet lenge nok, overføres den ubevisste innsikt om smertens betydning for livet og den kommende "oppstandelse" fra fortvilelsens mørke. Det skjer selvfølgelig ikke på den måten at vi vet, men bildene påvirker oss til å møte smerten på en annerledes måte. Slik fungerer myten nettopp gjennom de ritualer og seremonier som kirken benytter seg av i de store høytider.

Helge Hognestad har gjennom mange års kontemplasjon tillatt sin tvil og åpenhet å komme den mytiske bevissthet til gode. Bibelens mytiske bilder har gitt ham en dyp opplevelse av at Gud er et hellig nærvær rundt alt levende liv og at menneskenes hjerter er fylt av det fullkomne. Derfor vil han ha kirken til å legge mindre vekt på synden og snu pendelen mot det gode budskap.

Den mytiske bevissthet er en indre følelse av tings vesen, som ikke skal forklares, men må erfares. Svært mange mennesker har erfart det Helge Hognestad snakker om. Han er ikke alene om dette. Men så snart vi overfører den mytiske bevissthet til tanken som vil forstå, blir bildets informasjon uvirksomt. Dermed har vi et problem i den norske kirke – fordi vi har et presteskap som vil forklare og forsvare et budskap. Den kristne kirkes tradisjon er fortolkningens vei, hvor man fratar individets dets rett og mulighet til å sitte i kirken og bli berørt av de indre bildene, dele sine innsikter og sammen bringe relasjonen mellom Gud og mennesket nærmere eget og andres liv. Gjennom "Stillhet i kirken" og "Sinnsro i kirken" tar Helge Hognestad vare på den mytiske bevissthets mulighet til å bevege våre hjerter. Det er kanskje enda viktigere enn å få tale fra prekestolen?

Lisbeth Lind,
Ilseng 29.03.2010